

Οι αγωγιάτες

Το υπό τον ίδιον τίτλον, του προηγουμένου φύλλου σας, άρθρον του κ. Π. Σκουτέλα μου φέρνει στην μνήμη μου την όλη εικόνα της ζωής που έκαναν οι αγωγιάτες των χωριών των Τζουμέρκων κατά τα προ του τελευταίου πολέμου χρόνια. Τότε οι αμαξιτοί δρόμοι δεν έφθαναν παρά ολίγα χιλιόμετρα έξω από την Άρταν και τα Γιάννινα και απ' εκεί και πέραν αι μεταφορές προς τα ορεινά χωριά μας, των Τζουμέρκων, εγίνοντο με τα ζώα, τόσον το καλοκαίρι, όσον και τον χειμώνα. Σκληρή δουλειά, απάνθρωπη ζωή ήταν αυτή που έκαναν τον χειμώνα οι επαγγελματίες αγωγιάτες - κиратζίδες, αφού έπρεπε το εβδομαδιαίον δρομολόγιόν των προς την Άρταν και για την επιστροφήν εις το χωριό να εκτελεσθή οπωσδήποτε, έστω και με κρύο, με βροχή, με χιλάζι και με χιόνι ακόμη, εις τας ωρισμένας ημέρας της εβδομάδος.

Από τις κακουχίες η ζωή των αγωγιατών αυτών ήταν σύντομη και δεν θυμάμαι αγωγιάτη που να πέρασε τα εξήκοντά του χρόνια. Γύρω στα 55 χρόνια των, κουρασμένοι από την άθλια ζωή, πέθαιναν είτε από πνευμονία, που εθέρριζε τον κόσμο την εποχή εκείνη, είτε από άλλες αρρώστειες που προκάλυψε η δουλειά των.

Η Πράμαντα την εποχήν εκείνην είχεν περί τα εννεακόσια αλογομouλαρα. Τα περισσότερα από αυτά ήσαν των κτηνοτρόφων που εδούλευαν κατά το καλοκαίρι και 150 ήσαν των επαγγελματιών αγωγιατών, που εδούλευαν συνεχώς τον χειμώνα με όλας τας αθλίας καιρικής συνθήκας του. Είχαν όμως αυτοί ζώα δοκιμασμένα, με χοντρά κόκκαλα, πλατειά καπούλια, ανοικτά πεσινά σκέλη κλπ., όπως γράφει ο κ. Π. Σκουτέλας. Ένα τέτοιο μουλάρι θυμάμαι ήταν η «Σίβα» του Βασ. Γεωργάκη, χοντρό, κοντό και πλατύ. Όταν γύρω στο 1930 ο Γεωργάκης ηθέλησε να εγκαταστήση στην Πράμαντα ηλεκτροκίνητον αλευρόμυλο, χρειάστηκε να αγοράση δια την λειτουργίαν του γεννήτριαν, η οποία εξύγιζε 130 οκάδες (170 περίπου κιλά). Αμέσως ανέκυψε η δυσκολία πώς θα μετέφερετο τόσο βάρος μονοκόμματο από το Πορτοβάρι Ιωαννίνων στο χωριό. Το συνηθισμένο φορτίο των μουλαριών ήτο 75-80 οκάδες. Άλλη λύσις δεν υπήρχε παρά η Σίβα. Από το Πορτοβάρι που έφθανε η αμαξιτή οδός, ήρχιζε η απότομη ανηφορία του Τσιμόθου, η κατηγορία του Μιχαλιτσίου και πάλιν η ανηφορία των Πραμάντων. Και οι δρόμοι στις θέσεις αυτές πρωτόγονα μονοπάτια. Αποφάσισαν και εφόρτωσαν την γεννήτρια στο ένα πλευρό του μουλαριού και από το άλλο σάκκους αχύρων για κάποια ισορροπία και βήμα προς βήμα, μετά τρεις-τέσσαρας ημέρας, έφθασαν στο

χωριό. Ιστορικό έμεινε το μουλάρι αυτό και το θυμούνται και σήμερα οι παλαιοί αγωγιάτες.

Άλλο ιστορικό μουλάρι στην Πράμαντα ήταν μια Μούλα, που αγόρασε ο αγωγιάτης Γεώργιος Βάνας, κατά την περίοδον 1932-1935 στο παζάρι της Ναυπάκτου. Ήταν μερακλής και τα 10 μουλάρια του ήταν ένα κι ένα. Η Μούλα όμως αυτή ήταν κάτι το εξαιρετικό και την αγόρασε 19.000 δραχμάς. Για να συγκρίνητε την τιμήν αυτήν με τα δεδομένα της εποχής, αρκεί να αναφέρω ότι την ίδιαν εποχήν ο σωφέρ Άρτης Γ. Γκούντας με την οικονομικήν συνδρο-

Του ΔΗΜ. Φ. ΚΑΡΑΤΖΕΝΗ

μήν και εγγύησιν του αειμνήστου Βουργαρελιώτη ιατρού Πάνου Αλεξίου, αγόρασε για ταξί Φορντ αυτοκίνητον αντί του ποσού των 45.000 δραχμών.

Ο αγοραστής Βάνας, μερακλής στα μουλάρια, ήθελε με την τιμήν που έδωσε, να ικανοποιήση περισσότερον τον εαυτόν του. Το χόμπι του, όπως λέγεται σήμερα, το φόρτωνε βέβαια περισσότερο βάρος, διπλάσιο σχεδόν απ' ότι τα άλλα του ζώα, εκλεκτά και εκείνα. Και για να συμπληρώση το πάθος του ηγόρασε και έναν κύπρο-βάρος 5 οκάδων (6 και πλέον κιλών), τον οποίον είχε μαζί του στο μουλάρι και τον κρεμούσε στο λαιμό της Μούλας εκείνης, όταν εισήρχετο στα χωριά των Τζουμέρκων. Άγαντα κλπ ή έμπαινε στην Πράμαντα.

Ηχολογούσαν στράτες και λαγκάδια όταν το ζώο εκινείτο. Το κύπρον αυτό κατέχει σήμερα ο υιός του Βάνα, Στάθης, έμπορος στην Άρταν.

Άλλο μουλάρι φημισμένο ήταν του Χρίστου Πλακιά από τα Θεοδώριανα. Είχε όνειρο ο γέρον Πλακιάς ως Πρόεδρος του Συνεταιρισμού να ηλεκτροφωτίσει το χωριό του και προς τούτο ηγόρασε και την μεγάλην βάρος γεννήτρια. Ο δρόμος όμως τότε έφθανε μέχρι την Κάτω Καλεντίνη και απ' εκεί και πέραν εγεννήθη το πρόβλημα της μεταφοράς. Ιδού τι γράφω εις ένα άρθρον μου στην εφημερίδα «Τα Θεοδώριανα», τον Σεπτέμβριον 1982: «Για να πραγματοποιηθή το όνειρον της ηλεκτροφωτίσεως του χωριού δεν εφείσθη κόπων ουδέ θυσιών και προσέφερε και το μουλάρι του να μεταφέρη από την Κάτω Καλεντίνη εις τα Θεοδώριανα την γεννήτρια μηχανή 140 οκάδων (κιλών 180) βάρους». Την διαδρομήν μέχρι το χωριό το ζώο την έκανε σε 3 ημέρες και επί δύο μήνες δεν μπορούσε να κινηθή ουδέ να εργασθή.

Αυτά θυμήθηκα όταν προημερών εδιάβασα στο «Βουργαρέλι» το άρθρον για τους αγωγιάτες των Τζουμέρκων.

